

акыркы эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн иш жүзүндө талап кылынгандан орточо алганда 5,8 эсеге көбүрөөк каражаттарды камга коюшкан.

4-график. 2020-жылдын 1-чейреги ичинде Пакеттик клиринг системасындагы дебеттик таза позициянын суммардык маанисинин жана анын ордун жабууга каралган камдын катышы (млн сом)

Системадагы операциялык тобокелдиктер.

2020-жылдын 1-чейрегинде ПКС ишине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 99,90 пайызды түзгөн. Жеткиликтүүлүк деңгээлинин азаюусу 2020-жылдын 2-мартында системадагы сертификаттарды өзгөртүү боюнча техникалык иш чараларга байланыштуу келип чыккан. Системадагы операциялык тобокелдик деңгээли системанын иш регламентинин узартылышына байланыштуу 4,20 пайыз чегинде катталган (катышуучулар тарабынан узартуулардын суммардык убактысы 16 саат 30 мүнөттү, анын ичинен максималдуу узартуу убактысы 2 саат 30 мүнөттү түзгөн).

5-график. 2020-жылдын 1-чейреги үчүн Пакеттик клиринг системасында жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

3. «Элкарт» карттары менен эсептешүүлөр системасы

Системадагы операциялык тобокелдиктер. Улуттук төлөм системаларынын ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жана талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча «Элкарт» банктык төлөм карттары менен эсептешүү системасында 2020-жылдын 1-чейрегинде системанын жеткиликтүүлүк деңгээли 100,00 пайызды түзгөн.

6-график. Бирдиктүү банктар аралык процессинг борборунда операциялык тобокелдиктин жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн катышы

II. Төлөм инфраструктурасынын ишин контролдоо

4. Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу

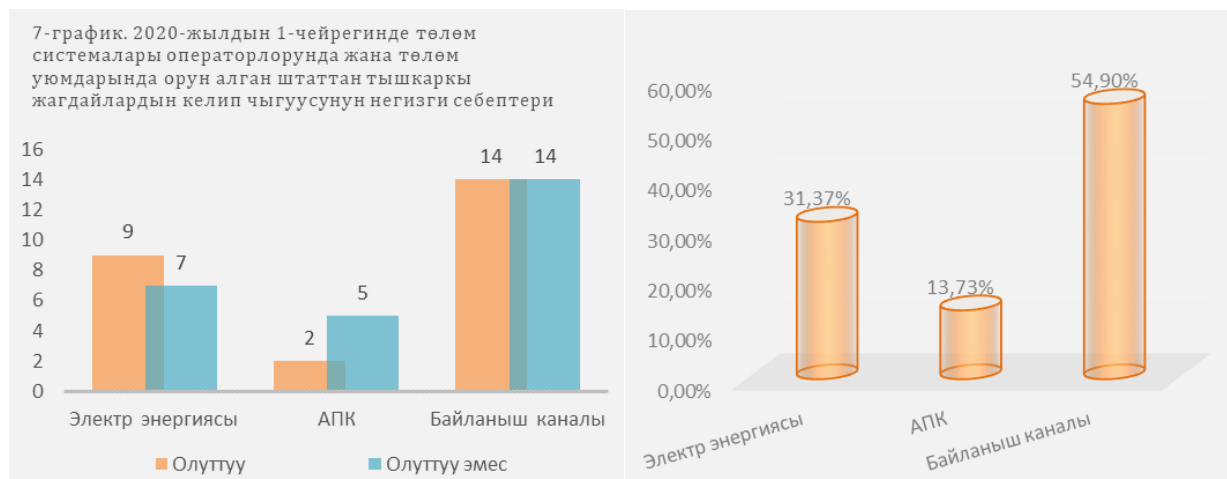
Кыргыз Республикасынын аймагында иш алып барган төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын отчетторуна жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2020-жылдын 1-чейреги ичинде төлөм системаларынын ишине байланыштуу 51 штаттан тышкаркы жагдай катталган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкүдөй негизги түрлөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот:

- *электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр* – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 31,37 пайызын түзгөн;

- *байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр* төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 54,90 пайызын түзгөн;

- *аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр* төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 13,73 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык чыгымдардын келип чыгышын шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген эмес, бирок кардарлардын төлөм системаларына карата ишенимине терс таасирин тийгизүүдө.

5. SWIFT сервис бюросунун иши

2020-жылдын 1-чeyреги ичинде SWIFT сервис бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 99,98 пайызды түзгөн. 2020-жылдын 10-январында жана 5-мартында кыска мөөнөттүү техникалык үзүлтүктөргө байланыштуу, жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 0,02 пайызга азайган.

Ошондой эле 2020-жылдын 25-январында, 8 жана 22-февралында жана 14-мартында пландаштырылган алдын алуу иштери жүргүзүлгөн. Улуттук банктын SWIFT сервис бюросу жөнүндө жобого жана келишимдерге ылайык, жүргүзүлүүчү иштер жөнүндө SWIFT сервис бюронун катышуучуларына алдын ала маалымдалган. Келишимге ылайык штаттан тышкаркы жагдайлар келип чыккан шартта, коммерциялык банктар билдирүүлөрдү өткөрүүнүн альтернативдүү каражаттарын ишке пайдаланууга тийиш.

SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу бойдон калган.

ШТөлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө

Коммерциялык банктардан мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик банктык отчеттун алкагында төлөм карттары менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган операциялар боюнча алынган маалыматтарга талдап-иликтөөнүн жыйынтыгында 2020-жылдын 1-чeyрегинде эл аралык VISA Int. системасынын карттарын пайдалануу аркылуу 37 шектүү операция жүзөгө ашырылгандыгы катталган. Мындай операцияларды баалоо суммасы 124,4 миң сомду түзгөн, бул карттарды колдонуу менен ишке ашырылган операциялардын жалпы көлөмүнүн 0,0002 пайызын түзөт.

1-таблица. Банктык карттарды пайдалануу менен санкциясыз ишке ашырылган операциялар боюнча маалыматтар

Санкциясыз ишке ашырылган операциялардын түрлөрү	2019-ж. 1-чей.		2019-ж. 4-чей.		2020-ж. 1-чей.	
	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)
Интернет-транзакция	33	184 214,80	53	478 942,43	37	124 366,70
-Visa	33	184 214,80	53	478 942,43	37	124 366,70
POS-терминал аркылуу транзакциялар	-	-	-	-	-	-
-Visa	-	-	-	-	-	-
Накталай түрдө алуу	47	511 979,20	4	8 870,71	-	-
-Visa	47	511 979,20	4	8 870,71	-	-
-Элкарт	-	-	-	-	-	-
Блокировкаланган транзакциялар	-	-	-	-	-	-
-Visa	-	-	-	-	-	-
Бардыгы	80	696 194,00	57	487 813,14	37	124 366,70

Банктар карттардагы маалыматтардын бейтарап колдонушу мүмкүндүгүнө бөгөт коюу иштерин жүргүзүштү. Карт ээлерине акча каражаттарын кайтаруу үчүн төлөм системасынын эрежелерине ылайык териштирүү иштери жүргүзүлүп жатат.

7. Катмышуучулардын төлөм системаларынын иш үзгүлтүксүздүгүнө талдап-иликтөөлөрдү жүргүзүү

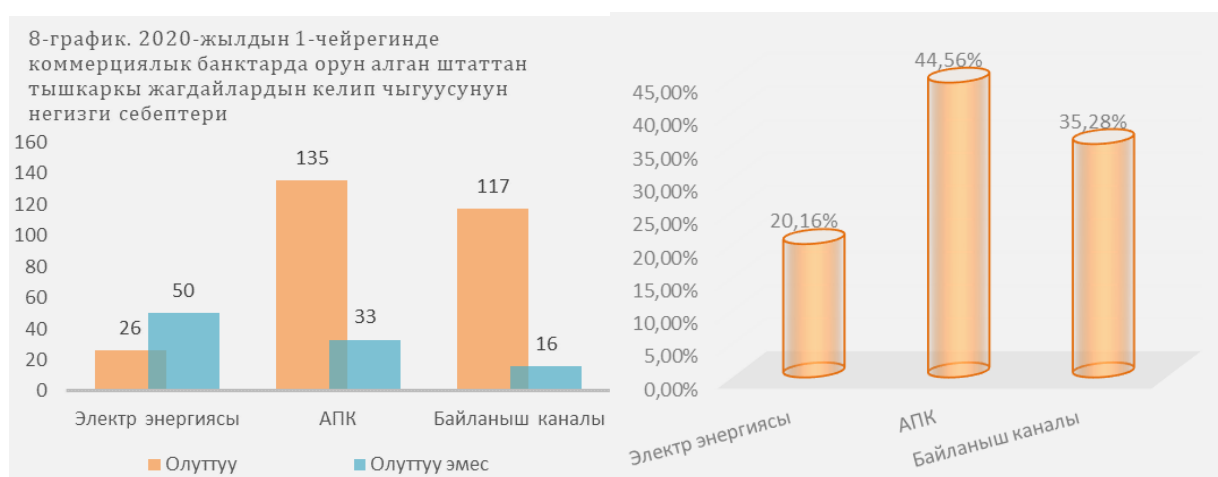
Банктардын мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик банктык отчетторуна жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгында, 2020-жылдын 1-чейреги ичинде коммерциялык банктардын төлөм системаларынын ишине байланыштуу 377 штаттан тышкаркы жагдай катталган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкүдөй негизги түрлөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот:

- *электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр* – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 20,16 пайызын түзгөн;

- *байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр* төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 35,28 пайызын түзгөн;

- *аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр* төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 44,56 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык чыгымдардын келип чыгышын шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген эмес, бирок алар банктардын аброюна, ошондой эле кардарлардын банктык кызмат көрсөтүүлөргө жана төлөм системаларынын ишине карата ишенимине терс таасирин тийгизүүдө. Мындан тышкары, коммерциялык банктардын пайда албай калуу тобокелдигин да шартташы мүмкүн.